

Marian Nicolae
(coordonator)

Formarea progresivă a contractului Actele și contractele preliminare

Aspecte teoretice cu implicații și aplicații practice

Flavius Antoniu Baias
Lucian Bercea
Dan Chirică
Vladimir Diaconiță
Bogdan Dumitrache
Mihaela Gherghe
Simona Gherghina
George-Alexandru Ilie
Silviu-Marian Munteanu

Dana Neacșu
Marian Nicolae
Liviu Pop
Ionuț-Florin Popa
Dan-Andrei Popescu
Radu Rizoiu
Valeriu Stoica
Gheorghe-Liviu Zidaru

Cuprins

<i>Sit terra levis</i> (Claudia-Ana Moarcăș).....	XI
Abrevieri.....	XV

Partea I. Formarea actelor și contractelor preliminare

Intenția de a încheia contractul, intenția de negociere, solicitarea de ofertă și oferta de a contracta: trepte ale voinței juridice în contractele cu formare progresivă (<i>Valeriu Stoica</i>)	3
Bugetul ca limită a libertății de a contracta a persoanelor juridice de drept public (<i>Simona Gherghina</i>)	29
Acordul suficient ca formă contractuală intermediară (<i>Lucian Bercea</i>)	77
A fi sau a nu fi: scrisoarea de intenție ca act (pre)contractual (<i>Radu Rizoiu</i>)	123
Despre deontologia negocierilor libere pentru formarea contractelor (<i>Liviu Pop</i>)	171

Partea a II-a. Eficacitatea actelor și contractelor preliminare

Adaptarea metodologiei de interpretare a contractului la procesul de încheiere a acestuia (<i>Mihaela Gherghe</i>)	219
Unele aspecte privind potestativitatea în materia contractelor anticipatorii (<i>George-Alexandru Ilie</i>)	244
Publicitatea antecontractului și a pactului de opțiune (<i>Marian Nicolae</i>).....	285

Partea a III-a. Neexecutarea actelor și contractelor preliminare

(De)formarea progresivă a contractului. Consecințele schimbării împrejurărilor avute în vedere de părți la momentul încheierii promisiunii de a contracta (<i>Flavius Antoniu Baias, Silviu-Marian Munteanu</i>).....	331
Considerații teoretice și practice pe marginea dispozițiilor art. 1.279 alin. (3) și ale art. 1.669 C.civ. (<i>Dan Chirică</i>).....	363
Poate suplini instanța consimțământul la vânzarea bunului ce nu aparține promitentului pârât? (<i>Vladimir Diaconiță</i>)	388
Argumente și contraargumente privitoare la posibilitatea punerii în valoare, prin executare silită, a antecontractului de vânzare (<i>Bogdan Dumitrache</i>)	415
<i>Culpa in contrahendo</i> în dreptul românesc (<i>Ionuț-Florin Popa</i>)	497
Despre <i>culpa in contrahendo</i> . Privire predilectă din perspectiva dreptului internațional privat (<i>Dan Andrei Popescu</i>)	552
Calificarea juridică a actelor și faptelor în etapa recursului (<i>Gheorghe-Liviu Zidaru</i>)	631
Perspective asupra responsabilității precontractuale în dreptul american: teorie și practică (<i>Dana Neacșu</i>)	667

Partea I

Formarea actelor și contractelor preliminare

Intenția de a încheia contractul, intenția de negociere, solicitarea de ofertă și oferta de a contracta: trepte ale voinței juridice în contractele cu formare progresivă

Dr. Valeriu Stoica,
profesor universitar emerit, Facultatea de Drept,
Universitatea din București,
avocat, Baroul București

Rezumat: În Codul civil, sunt utilizați mai mulți termeni în contextul reglementării ofertei de a contracta, dar distincți de aceasta. Este vorba de intenția de a încheia contractul [art. 1.183 alin. (3) C.civ.], de intenția de negociere [art. 1.189 alin. (1) C.civ.] și de solicitarea de ofertă/oferte [art. 1.189 alin. (1) și art. 1.190 C.civ.]. Alegerea este justificată și de o oarecare lejeritate în utilizarea acestor termeni de către comentatorii Codului civil. Care sunt determinațiile logice ale celor trei termeni? Care este forța lor juridică și ce legătură au cu oferta de a contracta?

Pentru a răspunde la aceste întrebări, o clarificare prealabilă se impune în legătură cu noțiunea de „formare progresivă a contractului” (I). Demersul de clarificare va continua cu abordarea noțiunilor exprimate prin sintagmele „intenția de a încheia contractul”, „intenția de negociere” și „scrisoarea de intenție” (II). Apoi, se va schița geometria logică variabilă a noțiunii de „solicitare de ofertă/oferte” (III). În final, va fi conturată corelația dintre aceste trei noțiuni și oferta de a contracta, respectiv acceptarea ofertei (IV), cu câteva concluzii privind treptele voinței juridice în procesul de formare a contractului (V).

Cuvinte-cheie: procesul de formare a contractului, contracte cu formare progresivă, intenția de a încheia contractul, intenția de negociere, solicitarea de ofertă /oferte, oferta, acceptarea ofertei

Intention to contract, intention to negotiate, request for offer and offer of contract: steps of legal will in contracts with progressive formation

Abstract: *In the Civil Code, several terms are used in the context of regulating the offer to contract, but distinct from it. It is about the intention to conclude the contract [art. 1.183 para. (3) Civil Code], the intention to negotiate [art. 1.189 para. (1) C.civ.] and the request for offer/offers [art. 1.189 para. (1) and art. 1.190 Civil Code]. The choice is also justified by some looseness in the use of these terms by the commentators of the Civil Code. What are the logical determinations of the three terms? What is their legal force and how do they relate to the offer to contract?*

In order to answer these questions, a preliminary clarification is required in relation to the notion of “progressive formation of the contract” (I). The clarification process will continue with the approach to the notions expressed by the phrases “intention to conclude the contract”, “negotiation intention” and “letter of intent” (II). Next, the variable logic geometry of the notion of “request for bid/offers” (III) will be sketched. Finally, the correlation between these three notions and the offer to contract, respectively the acceptance of the offer (IV), will be outlined, with some conclusions regarding the steps of legal will in the process of forming the contract (V).

Key words: *the process of forming the contract, contracts with progressive formation, the intention to conclude the contract, the intention to negotiate, the request for an offer/offers, the offer, the acceptance of the offer*

I. Introducere

1. Considerații prealabile

Rigoarea logică a profesorului Gheorghe Beleiu este bine cunoscută. Fondul principal de noțiuni, în știința dreptului civil, a fost fixat, în bună măsură, în edițiile succesive ale cursului său, tratând teoria generală și materia persoanelor. Colegii de catedră, numeroase promoții de studenți, mulți doctrinari și practicieni au fost și sunt beneficiarii acestui efort de construcție logică, ale cărui rezultate sunt principala moștenire științifică a acestui reputat civilist. Performanța sa academică excepțională este

transformarea logicii juridice într-un instrument de simplificare a discursului pedagogic și a comunicării științifice, descoperind astfel virtuțile retorice ale logicii. Datoria noastră, a celor care iubim dreptul civil, ca obiect de studiu, la nivel pedagogic și la nivel de cercetare, este aceea de a continua efortul de construcție logică și de simplificare a comunicării în știința dreptului civil.

Aceste gânduri au direcționat alegerea de a lumina mai bine conținutul logic al unor termeni prezenți în Codul civil, în legătură cu oferta de a contracta, dar distincți de aceasta. Este vorba de intenția de a încheia contractul [art. 1.183 alin. (3) C.civ.], de intenția de negociere [art. 1.189 alin. (1) C.civ.] și de solicitarea de ofertă/oferte [art. 1.189 alin. (1) și art. 1.190 C.civ.]. Alegerea este justificată și de o oarecare lejeritate în utilizarea acestor termeni de către comentatorii Codului civil. Care sunt determinațiile logice ale celor trei termeni? Care este forța lor juridică și ce legătură au cu oferta de a contracta?

Pentru a răspunde la aceste întrebări, o clarificare prealabilă se impune în legătură cu noțiunea de „formare progresivă a contractului” (I). Demersul de clarificare va continua cu abordarea noțiunilor exprimate prin sintagmele „intenția de a încheia contractul”, „intenția de negociere” și „scrisoarea de intenție” (II). Apoi, se va schița geometria logică variabilă a noțiunii de „solicitare de ofertă/oferte” (III). În final, va fi conturată corelația dintre aceste trei noțiuni și oferta de a contracta, respectiv acceptarea ofertei (IV), cu câteva concluzii privind treptele voinței juridice în procesul de formare a contractului (V).

II. Formarea progresivă a contractului

2. Alternative la o clasificare discutabilă

Teoria generală a actului civil ar trebui să cuprindă noțiunile, conceptele, ideile și principiile care sunt aplicabile actului juridic civil, indiferent dacă acesta este unilateral, bilateral sau multilateral. În mod uzual, în această materie a științei dreptului civil sunt incluse însă nu numai elementele generale aplicabile tuturor actelor juridice civile, ci și elemente care sunt aplicate doar contractului, înțeles ca act juridic bilateral sau

multilateral¹. Teoria generală a actului civil rămâne, de multe ori, o teorie generală a contractului, pentru că, dacă ar cuprinde numai elementele generale aplicabile tuturor actelor juridice civile, deci și celor unilaterale (acestea din urmă privite nu numai ca izvor de obligații civile, ci și ca izvor de raporturi juridice civile în conținutul cărora intră drepturi personal

¹ Reducerea sferei contractului doar la actele juridice bilaterale nu este justificată, întrucât ceea ce este definitoriu în contract este reunirea voințelor exprimate de două sau de mai multe părți. Opinia potrivit căreia contractul este un act juridic bilateral, distinct de actul juridic multilateral (a se vedea Gh. Belei, *Drept civil român. Introducere în drept civil. Subiectele dreptului civil*, ed. a VIII-a revăzută și adăugită de M. Nicolae, P. Trușcă, Ed. Universul Juridic, București, 2003, p. 133, text și notele 1; într-un sens asemănător, a se vedea M. Nicolae, *Drept civil. Teoria generală*, Vol. II. Teoria drepturilor subiective civile, Ed. Solomon, București, 2018, p. 317 și p. 318), conține două contradicții interne, una terminologică, iar alta logică. Astfel, sub primul aspect, s-a apreciat că „exemplul tipic de act civil bilateral este *contractul civil*”, iar un exemplu de act civil multilateral este contractul civil de societate; este de observat că sintagma „contract civil” este utilizată și pentru actul civil bilateral, și pentru actul civil multilateral. Sub al doilea aspect, se trimite la definiția „contractului civil de societate”, cuprinsă în art. 1491 C.civ. 1864, în care se precizează că acest contract este încheiat între două sau mai multe persoane, deci nu este vorba de un act juridic civil esențialmente multilateral. În realitate, noțiunea „contract civil” include în sfera sa acte juridice civile bilaterale și acte juridice multilaterale. Cât privește criteriul acestei clasificări, este discutabilă observația conform căreia acesta este numărul *părților*, iar nu numărul *persoanelor*, întrucât o *parte* poate fi alcătuită dintr-o persoană, din două ori mai multe persoane, cum se întâmplă în cazul în care mai mulți coproprietari fac o ofertă de vânzare (a se vedea: Gh. Belei, *op. cit.*, p. 133, nota 2; M. Nicolae, *op. cit.*, p. 315 și p. 318); în realitate, fiecare coproprietar vinde cota sa parte din dreptul de proprietate, iar condițiile de validitate se apreciază în persoana fiecărui coproprietar; contractul încheiat de mai mulți vânzători cu un cumpărător sau de un vânzător cu mai mulți cumpărători este unul multilateral, iar nu unul bilateral. De altfel, se subliniază că interesul acestei clasificări a actelor juridice ține de aprecierea valabilității încheierii fiecărui act juridic în funcție de numărul voințelor exprimate și de îndeplinirea condițiilor de validitate în cazul fiecăreia dintre aceste voințe; dacă, de exemplu, voința unui coproprietar vânzător nu este valabil exprimată, nu se va produce transferul cotei sale din dreptul de proprietate, cu consecința desființării parțiale sau totale (dacă transferul dreptului de proprietate în întregul său a fost cerință esențială din perspectiva cumpărătorului) a contractului de vânzare; *mutatis mutandis*, problema se pune în aceiași termeni și în cazul actului confirmativ al unui contract sau în cel al denunțării unilaterale a unui contract.

nepatrimoniale), domeniul ei de studiu ar fi mult restrâns. Este firesc să fie așa, deoarece, în dreptul civil, contractul este actul juridic cu cea mai largă aplicare, iar elementele din care s-a construit teoria generală a actului juridic civil sunt, în cea mai mare parte, împrumutate din teoria generală a contractului, care s-a format prima în ordine istorică, întrucât cele mai multe norme de drept civil pozitiv au ca obiect contractul, iar nu actul juridic unilateral.

În acest sens, multe dintre clasificările actelor juridice civile² sunt, în realitate, clasificări ale contractelor, inaplicabile în cazul actelor juridice nepatrimoniale sau în cazul actelor juridice patrimoniale unilaterale. De exemplu, clasificarea în acte de conservare și acte de administrare³ nu se aplică actelor juridice nepatrimoniale, iar clasificarea în acte juridice civile de formație progresivă și acte juridice civile de formație imediată, respectiv în acte juridice provizorii și în acte juridice definitive⁴, nu se aplică nici în cazul actelor juridice unilaterale patrimoniale, ci numai în cazul contractelor. În legătură cu această ultimă clasificare, în funcție de mecanismul sau procedeele de formare a actelor juridice civile, ar fi utile câteva observații.

Cum rezultă din însuși criteriul de clasificare, categoriile de contracte conturate pe temeiul său sunt relevante pe temeiul mecanismului sau procedeele de formare a contractului⁵. Este motivul pentru care cei mai mulți

² Pentru clasificarea actelor juridice civile, a se vedea *M. Nicolae*, op. cit., pp. 310-342.

³ *Ibidem*, pp. 325-327.

⁴ *Ibidem*, pp. 331-333.

⁵ În legătură cu formarea sau încheierea contractului, s-a făcut, în mod tradițional, distincție între condițiile de validitate a contractului și mecanismul de formare a contractului; în acest sens, a se vedea: *C. Stătescu*, Actul juridic ca izvor de obligații, în *C. Stătescu, C. Bîrsan*, Tratat de drept civil. Teoria generală a obligațiilor, Ed. Academiei, București, 1981, pp. 56-58; *L. Pop*, Tratat de drept civil. Obligațiile. Vol. II. Contractul, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 139; *I.-Fl. Popa*, Contractul civil, în *L. Pop, I.-Fl. Popa, St.I. Vidu*, Drept civil. Obligațiile, ed. a II-a, revizuită și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2020, pp. 56-57 (acest autor distinge între acordul „intern” de voințe – în legătură cu care sunt relevante elementele de fond ale contractului, respectiv condițiile sale de validitate – și acordul „extern” de voințe, în legătură cu care sunt relevante noțiunea de „negociere a contractului” și noțiunea de